

УДК 338.48 (477.83)

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

М. Ступень, д. е. н., професор
ORCID ID: 0000-0002-7599-8261

Р. Дудяк, к. е. н., доцент
ORCID ID: 0000-0001-7934-8234

Р. Ступень, к. е. н.
ORCID ID: 0000-0002-4951-2838

З. Рижок, здобувач
ORCID ID: 0000-0003-0733-5658

Львівський національний аграрний університет

© М. Ступень, Р. Дудяк, Р. Ступень, З. Рижок, 2018

<https://doi.org/10.31734/agrarecon2018.03.048>

Ступень М., Дудяк Р., Ступень Р., Рижок З. Проблеми розвитку галузі туризму у Львівській області

Розкрито сучасний стан туристичної галузі Львівської області, що є пріоритетним напрямом соціально-економічного розвитку регіону. Обговорено зростання туристичних потоків, розвиток туристичної інфраструктури регіону, розширення спектра туристичних послуг, зростання якості сервісу сфери обслуговування туризму. Визначено місце Львівщини у туристичній галузі України за кількістю туристів, обслугованих туристичними компаніями, розміщених осіб у готельних закладах, кількістю суб'єктів туристичної діяльності, громадян, які виїжджали за кордон та відвідали Україну. Розкрито перспективи реалізації туристичного потенціалу як одного з пріоритетних напрямів розвитку Львівської області. Виявлено проблеми використання туристичного потенціалу та розвитку туристичної галузі Львівської області через незадовільний стан туристичних об'єктів та доріг, низький рівень транспортних послуг, недостатність інформаційного забезпечення сфери туризму, економічних стимулів для розвитку туризму, залучення інвестицій у туристичну галузь. Проведено SWOT-аналіз розвитку туристичної галузі у Львівській області та виявлено сильні і слабкі її сторони, а також охарактеризовано сприятливі можливості та загрози, значні перспективи для розвитку туризму у регіоні. Визначено напрями підвищення ефективності використання туристичного потенціалу, розвитку сфери туризму Львівської області, які передбачають програмування та фінансування розвитку туризму, його економічне стимулювання, реалізацію механізмів державно-приватного партнерства та концесійних угод у сфері інфраструктурних чи туристичних проектів, формування приватного інвестиційного клімату для реалізації проектів у сфері туризму. Встановлено, що, зважаючи на значний туристичний потенціал Львівщини, існує велика потреба в системному підході до розвитку туристичної галузі області, розробці й реалізації комплексу заходів, які забезпечать сталий розвиток регіону.

Ключові слова: туристичний потенціал, розвиток туристичної галузі, сталий розвиток регіону, оцінка туристичних послуг, проблеми галузі туризму Львівщини, раціональне використання природно-ресурсного потенціалу.

Stupen M., Dudiak R., Stupen R., Ryzhok Z. Problems of the tourism industry development in Lviv region

The article reveals the current state of the tourism industry of Lviv region, which is a priority task of social and economic development of the region. The state of the tourism industry, the increase in tourism flows, the development of tourism infrastructure of the region, expansion of the range of tourism services, and the growth of

the quality of tourism services are analyzed. The place of Lviv region in the tourism industry of Ukraine according to the number of tourists who have been served by tourist companies, the number of people who have been accommodated in hotels, the number of subjects of the tourism industry as well as the number of citizens who have traveled abroad and visited Ukraine is determined. The prospects of realization of tourist potential as one of the priority directions of the development of Lviv region are revealed. The problems of the use of tourist potential and the development of the tourism industry of Lviv region due to unsatisfactory state of tourist objects and roads, low level of transport services, lack of information provision of the tourism industry, insufficiency of economic incentives for tourism development, attraction of investments in the tourism industry are detected. SWOT-analysis of the tourism industry development in Lviv region is carried out and the strengths and weaknesses of that industry are identified, as well as favorable opportunities and threats, and significant prospects for the development of tourism in the region are characterized. The directions of increasing the efficiency of the tourist potential use, the development of the tourism industry of Lviv region, which envisage the programming and financing of tourism development, economic stimulation of tourism progress, the realization of mechanisms of public and private partnership and concession agreements in the field of infrastructure or tourism projects, the formation of attractive investment climate for the implementation of projects in the tourism industry. It is established that there is a great need for a systematic approach to the development of the tourism industry of the region, the development, and implementation of a set of measures that will ensure the sustainable development of the region, taking into account the considerable tourist potential of Lviv region.

Key words: *tourism potential, tourism development, sustainable development of the region, evaluation of tourist services, problems of Lviv region tourism, rational use of natural resources potential.*

Постановка проблеми. Складовою національної економіки є туристична галузь, що має у Львівській області унікальні потенційні можливості. Туристична сфера тут постійно вдосконалюється, стрімко розширюється, адже туристичний потенціал створює умови для розвитку підприємницької діяльності, зменшення рівня безробіття, зростання доходів населення та покращання їхнього матеріального становища, розвитку сільських територій, зростання потоку грошових коштів до місцевих бюджетів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку туризму, сфери рекреаційних послуг вивчали багато вітчизняних учених, серед яких Л. Богадєрова (2011), Н. Васильєва (2015), О. Гнаткович (2017), С. Малахова та С. Радомський (2013), О. Степанюк (2016) та ін. Зокрема, Л. Богадєрова (2011) у своїх працях розглядає роль господарств населення у розвитку туризму. Переваги та недоліки туризму для сільських територій досліджувала Н. Васильєва (2015). Дослідниця О. Гнаткович (2017) здійснює оцінку території Карпатського регіону за системою криміногенних, екологічних показників та добробуту, які потенційно можуть створити позитивний або негативний мора-

льно-психологічний клімат для туристів. Науковці С. Малахова та С. Радомський (2013) вважають сільський туризм основою розвитку туристичної індустрії у Закарпатській області. Роль інформаційних технологій в організації туризму досліджував О. Степанюк (2016). Проте ще багато проблем розвитку туризму, потенціалу туристичної сфери на Львівщині потребують вирішення, а отже, є предметом широких наукових досліджень.

Постановка завдання. Завданням нашого дослідження було проаналізувати стан туристичної галузі Львівської області та запропонувати шляхи збереження й раціонального використання природно-ресурсного потенціалу, зростання туристичних потоків, створення туристичної інфраструктури.

Методика дослідження та матеріали. Для обґрунтування наукових положень дослідження й виконання поставлених завдань застосовано низку методів, а саме систематизації та узагальнення, спостереження, SWOT-аналізу. У дослідженні використано статистичні дані, що відображають частку та місце Львівщини у туристичній галузі України.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 року № 638-р «Про схвалення концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року» (2013) туризм визнано однією з найперспективніших галузей і проголошено пріоритетним напрямом соціально-економічного та культурного розвитку.

Історично склалося, що Львівщина є стратегічно важливим регіоном України, який займає особливе місце в політичному, економічному та культурному житті держави. Водночас область є регіоном, де перспективи туристичної та курортної галузі були й залишаються одними з янайкращих в Україні (Програма розвитку туризму ..., 2017).

Перетворення Львівської області на туристичну зону з європейським рівнем сервісу та безпеки принципово змінить обличчя як регіону, так і держави. Регіон має унікальні умови для розвитку туризму й санаторно-курортної галузі: численні природні та культурні атракції, мінеральні джерела, різноманітний складний ландшафт, неоціненний лікувально-рекреаційний потенціал, усі умови для розвитку різних видів туризму, зокрема, рекреаційного, історичного, релігійного, спортивного, зеленого, екстремального тощо (Мігущенко, 2015).

Аналізуючи практичний стан туристичної галузі області, насамперед слід наголосити на сталій позитивній динаміці (табл. 1). Як наслідок зростають туристичні потоки, поступово розвивається туристична інфраструктура регіону, розширюється спектр туристичних послуг, зростає якість сервісу сфери обслуговування туризму.

Свідченням цього є зростання кількості туристів, які відвідали Львівщину з туристичною метою. За 2016 рік Львівська область серед регіонів України посіла друге місце за кількістю туристів, обслужених туристичними компаніями, і за кількістю розміщених осіб у готельних закладах, третє місце за кількістю суб'єктів туристичної діяльності

(табл. 2). Зокрема, згідно з даними Головного управління статистики у Львівській області (Коллективні засоби розміщування..., 2016), які ґрунтуються на показниках кількості приїжджих у готелях та аналогічних закладах розміщування, у 2014 році область відвідало 449 180 осіб, у 2015 році – 591 292 осіб, а вже у 2016 році – 749 855 осіб. Варто зазначити, що реальна цифра туристичних потоків в область є значно більшою.

Так, у 2016 році на Львівщині діяло 287 готельних закладів та 56 спеціалізованих закладів розміщування. Упродовж 2016 року послугами колективних засобів розміщування скористалися 861 тис. осіб, у тому числі в готелях та аналогічних закладах розміщення зупинилися 750 тис. приїжджих, у спеціалізованих закладах – санаторіях, пансіонатах, базах відпочинку – оздоровилися 111 тис. осіб. Упродовж 2016 року в області діяло 272 суб'єкти туристичної діяльності. Їхніми послугами скористалися 182 тис. осіб, з яких 95 % – громадяни України (Програма розвитку туризму..., 2017).

Порівняно з 2015 роком кількість розміщених у готелях та аналогічних закладах збільшилася на 27 %, у спеціалізованих закладах – зменшилася на 10 %, водночас кількість іноземних громадян за цей період зросла відповідно на 47 % та 13 %. Такі тенденції, безумовно, свідчать про позитивну динаміку розвитку галузі туризму й курортів у Львівській області.

Попри це, залишається ще багато невирішених питань і проблем, які суттєво заважають реалізовувати туристичний потенціал регіону:

- незадовільний стан туристичних об'єктів;
- низький рівень транспортних послуг усіх видів, особливо міжміського сполучення в межах області;
- недостатність інформаційно-маркетингового забезпечення просування туристичних та інвестиційних можливостей у сфері туризму;

Таблиця 1

Частка Львівщини у туристичній галузі України, %*

Показник	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Кількість готелів та аналогічних засобів розміщування	7,2	8,0	7,6	10,3	11,0	11,3
Одноразова місткість	8,2	9,5	9,0	12,4	13,4	13,2
Обслужено приїжджих з них іноземців	8,5 8,1	9,5 9,2	9,0 8,7	11,8 8,9	13,8 10,1	14,9 11,4
Кількість спеціалізованих закладів розміщування у них ліжок	3,3 4,3	2,7 3,8	2,5 3,9	3,5 5,9	3,1 5,9	3,3 5,4
Кількість оздоровлених з них іноземців	8,3 10,2	7,2 9,2	7,9 9,1	10,6 36,9	8,4 31,2	7,4 29,9
Кількість туристів, обслужених суб'єктами туристичної діяльності	5,9	4,1	5,5	3,8	5,6	7,1
Кількість громадян України, які виїжджали за кордон	6,5	3,3	5,2	2,9	3,7	3,6
Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну	5,5	3,6	3,0	11,8	20,2	23,9

*За даними Головного управління статистики у Львівській області.

Таблиця 2

Місце Львівщини у туристичній галузі України*

Показник	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Кількість готелів та аналогічних засобів розміщування	3	2	2	1	1	1
Одноразова місткість	3	3	3	2	2	2
Обслужено приїжджих з них іноземців	3 3	3 3	3 3	2 2	2 2	2 2
Кількість спеціалізованих закладів розміщування у них ліжок	9 8	9 8	11 8	9 7	10 7	10 7
Кількість оздоровлених з них іноземців	3 3	4 3	3 3	4 2	4 2	5 2
Кількість туристів, обслужених суб'єктами туристичної діяльності	4	3	3	2	2	2
Кількість громадян України, які виїжджали за кордон	2	3	2	3	2	2
Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну	5	4	4	3	2	2

*За даними Головного управління статистики у Львівській області.

– недостатність економічних, зокрема, податкових і фінансово-кредитних стимулів для розвитку туризму, залучення інвестицій у туристичну галузь та налагодження ефективних форм державно-приватного партнерства у сфері освоєння природних ресурсів;

– недостатність фінансування та кваліфікованих спеціалістів для реставрації й відновлення історико-культурних, архітектурних пам'яток, раціонального використання та збереження туристично-рекреаційних і природних ресурсів;

– недосконалість інституційного забезпечення розвитку туризму, що проявляється у відсутності наукового обґрунтування розвит-

ку туристичної галузі, державної та регіональних програм інформаційного та маркетингового супроводу туризму, статистичних досліджень обсягів, структури, спрямованості туристичних потоків, тривалості туристичних візитів, обсягів та структури витрат туристів (Мігущенко, 2015).

Переваги і недоліки туристичного потенціалу Львівської області оцінено за допомогою SWOT-аналізу (табл. 3). SWOT-аналіз дав змогу виявити сильні й слабкі сторони туристичної галузі регіону, а також охарактеризувати сприятливі можливості та загрози.

Таблиця 3

SWOT-аналіз розвитку туристичної галузі у Львівській області

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> – наявні природні та рекреаційні ресурси, історичні пам'ятки; – потенціал релігійного та сільського туризму; – природно-кліматичні умови; – вигідне транспортно-географічне положення; – розвинені допоміжні послуги закладів проживання та харчування, розважальних закладів, суспільних і комерційних організацій. 	<ul style="list-style-type: none"> – незадовільний стан доріг, відсутність під'їздів до туристичних об'єктів; – неефективне використання рекреаційного потенціалу в сільській місцевості; – недосконалість нормативно-правової бази в галузі туризму; – слабка діяльність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення розвитку туризму в регіоні; – недостатність туристичної інформації; – неефективна діяльність органів влади щодо забезпечення екологічної безпеки туристичної галузі.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> – розвиток туристичної інфраструктури; – покращання екологічної ситуації, збереження природного середовища; – створення нових туристичних послуг та інвестиційних проектів; – зростання попиту на ринку туристичних послуг за ефективного використання туристичних ресурсів та інфраструктури; – здорова конкуренція у туристичній галузі; – збільшення інтересу громадян до рекреації та відпочинку. 	<ul style="list-style-type: none"> – занепад архітектурних пам'яток, урбаністичної структури міста; – зниження платоспроможного попиту населення внаслідок скорочення прибутковості основних галузей економіки, серед яких і промисловості; – посилення виїзного туризму за кордон корінними жителями; – складна екологічна ситуація внаслідок великих туристичних потоків.

З метою ефективного використання потенціалу галузі туризму Львівщини необхідно вжити заходи щодо:

– використання механізмів державно-приватного партнерства, у формі концесій, для реалізації проектів з модернізації туристичної й транспортної інфраструктури, освоєння природних ресурсів, реконструкції, збереження та реставрації культурних пам'яток;

– проведення заходів спортивного та гуманітарного характеру з метою забезпечення розвитку внутрішнього туризму;

– реалізації регіональних і місцевих програм розвитку інвестиційної діяльності на територіях, які володіють істотним туристично-рекреаційним потенціалом, через створення інвестиційних фондів, кластерів, інших об'єктів інвестиційної інфраструктури, залучення коштів іноземних інвесторів, трудових мігрантів;

– стимулювання розвитку системи підготовки, перепідготовки спеціалістів та підвищення кваліфікації кадрів у туристичній сфері, включаючи залучення іноземних спеціалістів та фахівців;

– популяризації можливостей і переваг туристично-рекреаційного комплексу регіону шляхом участі у регіональних, національних та міжнародних виставках, салонах, ярмарках, форумах (Павліш, 2013).

Висновки та перспективи подальших наукових пошуків. Механізмом вирішення проблем у сфері туризму є стратегічно орієнтована державна політика, яка визнає туризм одним з основних пріоритетів держави, передбачає впровадження економіко-правових механізмів успішного ведення туристичного бізнесу, інвестиційних механізмів розвитку туристичної інфраструктури, інформаційно-маркетингових заходів з формування туристичного іміджу держави. Державна політика на рівні регіону повинна формуватися на основі сучасних технологій, засобів масової інформації, популяризації та розвитку туризму. Зважаючи на туристичний потенціал Львівщини, існує велика потреба в системному підході до розвитку туристичної галузі області, розробці й реалізації комплексу заходів, які забезпечать сталий розвиток регіону.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

Богадьорова, Л. 2011. *Роль господарств населення у розвитку сільського зеленого туризму в Україні*. [online] Доступно: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/5504/1/Л.%20М.%20Богадьорова.pdf> [Дата звернення 18 жовтня 2018].

Васильєва, Н. 2015 *Зелений туризм – панacea чи черговий міф?* [online] Доступно: <http://www.greentour.com.ua/ukrainian/progress/arch/> [Дата звернення 18 жовтня 2018].

Гнаткович, О. 2017. Оцінка привабливості туристичних ресурсів Карпатського регіону. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 17, с. 136–138.

Колективні засоби розміщування та туристична діяльність у Львівській області: статистичний збірник. 2016. [online] Доступно: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/publ/2017/ZB2120170101.pdf> [Дата звернення 21 жовтня 2018].

Малахова С. та Радомський, С. 2013. Сільський зелений туризм – основа розвитку туристичної індустрії Закарпаття. *Науковий вісник НЛТУ України*, 23(16), с. 129–133.

Мігущенко, Ю. 2015. Проблеми та перспективи розвитку туристичної галузі Львівської області. *Ефективна економіка*, [online] 11. Доступно: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4564> [Дата звернення 19 жовтня 2018].

Павліш, Л. 2013. Львівщина як перспективний регіон України для розвитку туризму та рекреації. *Торгівля, комерція, підприємництво*, 15, с. 124–128.

Програма розвитку туризму, курортів і рекреації у Львівській області на 2018 – 2020 роки, 2017. [online] Доступно: http://www.oblrada.lviv.ua/UserFiles/Image/docs/proekt/2017/proekt_835.PDF [Дата звернення 20 жовтня 2018].

Про схвалення концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. № 638-р. 2013. [online] Доступно: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-2013-%D1%80> [Дата звернення 20 жовтня 2018].

Степанюк, О. 2016. Роль інформаційних технологій в організації сільського зеленого туризму. *Збалансоване природокористування*, 1, с. 58–61.

Стаття надійшла 25.10.2018.

